

DOI: 10.15421/171824

УДК: 929.5(477)

Генеалогія українських козацько-старшинських родів у висвітленні Г. О. Милорадовича

Колесник О. С., Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Окреслено основні етапи життя та проаналізовано творчий доробок одного з найвідоміших представників чернігівського дворянства – Григорія Олександровича Милорадовича (1839-1905). З'ясовано, що ключовими джерелами, на основі яких ним здійснювались наукові дослідження та готувались авторські публікації, стали матеріали родинних архівів Полуботків, Чарнишів, Туманських, Скоропадських та Лашкевичів, успадковані Милорадовичами разом із маєтками та накопичені ними протягом багатьох років держаної служби (листи, судові акти, періодичні видання). Крім того, з огляду на зміст праць Григорія Милорадовича, вони були умовно розподілені на дві групи – біографічні нариси та власне генеалогічні дослідження, а також виявлені й проаналізовані їх головні особливості. Окрема увага зосереджена не тільки на найбільш відомій книзі історика-аматора «Родословная книга дворянства Черниговской губернии», а й на інших його працях, які до цього часу переважно перебували поза увагою дослідників його доробку, вважаючись певною мірою незначними і другорядними. Переглянуто деякі рецензії на праці Г. О. Милорадовича, опубліковані ще за його життя, та встановлено, що його науковий доробок отримував схвальні відгуки і невелику кількість зауважень. Встановлено, що інформаційний потенціал публікацій графа Г. Милорадовича може успішно використовуватися не лише при дослідженнях з генеалогії, а й інших спеціальних історичних дисциплін.

Ключові слова: сімейна історія; фамільні архіви; архівні джерела; родовід; дворянські роди

The genealogy of Ukrainian Cossack officers' families in illustration of G. O. Myloradovych

Kolesnyk O. S., Oles Honchar Dnipro National University

The study outlined the main stages of life and analyzed the creative work of Gregory Alexandrovich Myloradovych (1839-1905), who was one of the most famous representatives of the Chernihiv nobility. It established the basic circle of researchers who studied the value of scientific work of this person for development of Ukrainian genealogy (O. B. Kovalenko, O. O. Kovalenko, M. G. Paliyenko and others) and special historical disciplines. Also, this article revised biographical notes about G. O. Myloradovych in encyclopedic publications from XX century (including those written by the historians of the Ukrainian diaspora). Moreover, defined when it was the first time to call him a historian, despite the fact that he didn't have a professional education.

We found out that the Myloradovyches inherited with estates some archives of Polubotky, Charnyshi, Tumans'ki, Skoropads'ki and Lashkevychi. For example: letters, lawsuits, periodic editions. A large number of archival materials related to generic Chernihiv nobles was also collected during the time of Miloradovich's position as Chernihiv provincial leader of the nobility (1890-1896). Based on collected materials, his made researches and prepared authors publications. In addition, publications are divided into two group: biographical essays (mostly about their male ancestors) and genealogy research (the majority contains information about different branches of the genus and generations of paintings). As a result, revealed and analyzed their main features, which made it possible to form an idea about the style of work of their author, the methods used by him in describing and systematizing biographical facts. This study didn't focus particular attention on the most famous book of the historian amateur «Family tree book of the nobility of Chernigov province», but in other his writings, which by this time were mostly out of the researcher's attention of his work, considered in some way insignificant and secondary.

The benefits of this study is assessment of the impact of the researcher's work on the development Ukrainian genealogy. It is also established that in the G. O. Myloradovych works information on genealogy and historical biography is closely interwoven with social history, regional studies and elements of heraldry.

Keywords: family history; family archives; archival sources; family tree; noble families

Генеалогія українських казацько-старшинських родів в освітленні Г. А. Милорадовича

Колесник О. С., Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Определены основные этапы жизни и проанализировано творческое наследие одного из самых известных представителей черниговского дворянства – Григория Александровича Милорадовича (1839-1905). Выяснено, что ключевыми источниками, на основе которых им осуществлялись научные исследования и готовились авторские публикации, стали материалы семейных архивов Полуботков, Чарнышей, Туманских, Скоропадских и Лашкевичей, унаследованные Милорадовичами вместе с именными и собранные ими в течение многих лет госу-

дарственной службы (письма, судебные акты, периодические издания). Кроме того, учитывая содержание работ Григория Милорадовича, они были условно разделены на две группы – биографические очерки и собственно генеалогические исследования, а также были выявлены и проанализированы их главные особенности. Особое внимание сосредоточено не только на наиболее известной книге историка-аматора «Родословная книга дворянства Черниговской губернии», а и на других его работах, которые до сих пор преимущественно находились вне поля зрения исследователей его наследия, считаясь определенным образом незначительными и второстепенными. Просмотрены некоторые рецензии на труды Г. А. Милорадовича, опубликованные еще при его жизни, и установлено, что его научный потенциал получал положительные отзывы и небольшое количество замечаний. Установлено, что информационный потенциал публикаций графа Г. Милорадовича может успешно использоваться не только при исследованиях по генеалогии, но и других специальных исторических дисциплин.

Ключевые слова: семейная история; фамильные архивы; архивные источники; родословная; дворянские роды

Постановка проблеми.

Сучасне піднесення інтересу до вивчення проблем генеалогії в Україні зумовлене формуванням ідеї національної та соціальної єдності у суспільстві. Воно робить актуальним досвід попередніх поколінь дослідників цієї спеціальної історичної дисципліни, серед яких чільне місце посідав представник старшинсько-дворянської еліти Григорій Олександрович Милорадович (24.09.1839 – 13.05.1905). Він певною мірою ретранслював погляди власної суспільної верстви на значення вивчення сімейної історії, ретельне збереження пам'яті про попередні покоління і демонстрацію кращих її здобутків у всіх сферах життєдіяльності.

Аналіз досліджень та публікацій.

Перші спроби узагальнення інформації про наукову діяльність Г. О. Милорадовича мали місце ще за його життя. Так, у 1894 р. світ побачили праця «Сказання о роде дворян и графов Милорадовичей», а також стаття у «Чернігівських губернських відомостях» під назвою «Граф Григорій Александрович Милорадович (Черниговский губернский предводитель дворянства)», які містили стислі біографічні відомості про нього [5]. У 1905 р. після смерті Г. Милорадовича на сторінках періодичних видань з'явився ряд присвячених йому некрологів. Так, наприклад, у «Черниговских губернских ведомостях» у пам'ять про дослідника було надруковано відразу декілька меморіальних заміток: «Нестор русского дворянства (Памяти графа Г. А. Милорадовича)» (передрукована з «Московских ведомостей»), «Граф Г. А. Милорадович (Некролог)», «Памяти графа Григория Александровича Милорадовича» [4; 35; 38]. Напевно, на найбільшу увагу серед них заслуговує публікація Л. Савелова, уміщена на сторінках «Летописи Историко-родословного общества в Москве», в якій автор подав стислі біографічні відомості про Г. Милорадовича та список його праць із генеалогії [39].

У радянський час до творчого доробку графа Г. Милорадовича практично не звертались, оскільки вважали його, за тодішніми штампами, гнобителем простого люду, а саму генеалогію, якою він займався, буржуазною, а отже зовсім не потрібною для «нового суспільства» наукою. Але зовсім по іншому складалася ситуація в середовищі істориків, які представляли українську діаспорну нау-

ку. Наприклад, до праць Григорія Милорадовича певним чином зверталися О. Оглоблин [36], І. Лисяк-Рудницький [13], О. Моргун [34].

Новий сплеск інтересу до проблем української генеалогії став ознакою початку 1990-х рр. Він зумовив повернення в поле зору раніше забутих постатей, які колись брали активну участь у становленні української генеалогії як науки, у формуванні основних підходів до викладення в її рамках матеріалу. Дослідниками того часу наголошувалась необхідність критичного підходу до використання джерельної бази. Одним із перших «повернутих із забуття» став і Григорій Милорадович, чия постать та праці так чи інакше фігурували у кандидатських дисертаціях, наукових працях, під час конференцій зі спеціальних історичних дисциплін.

Ряд власних публікацій йому присвятили О. Б. Коваленко [7] та О. О. Коваленко [9; 10]. У нарисах цих істориків розглядався життєвий шлях Г. О. Милорадовича, його громадська та благодійна діяльність, робота зі збереження архівних матеріалів. Крім того, протягом 2000-х рр. у монографії М. Г. Палієнко та статті О. О. Коваленко досить докладно була вивчена співпраця Г. О. Милорадовича з журналом «Киевская старина» [8; 37]. Ряд згадок про Григорія Милорадовича можна також знайти у публікаціях М. Блакитного [1; 2].

Хотілось би також акцентувати увагу ще на одному важливому моменті, а саме на віднесенні Г. О. Милорадовича до когорти фахових істориків. У більшості випадків дослідників, які вивчали історію та допоміжні дисципліни, але при цьому не мали фахової освіти, прийнято називати істориками-аматорами або любителями історії. Проте у випадку з Григорієм Милорадовичем цей момент є наріжним каменем в оцінці його доробку та визнанні заслуг у науковій площині: він не закінчував історичного факультету університету, але ще за життя отримав досить схвальні відгуки про свої наукові праці.

У 1896 р. в «Энциклопедическом словаре» Ф. Брокгауза та І. Ефрона в біографічній замітці про графа Г. О. Милорадовича зазначалось, що він «багато писав по історії та археології» і «помістив велику кількість статей в історичних журналах» [16]. Оцінюючи його діяльність з виявлення та уведення до наукового обігу листування В. І. Туманського з О. С. Пушкіним та С. Г. Милорадо-

вич, відомий історик літератури С. М. Брайловський наголошував на тому, що «не можна не бути вдячними графу Г. О. Милорадовичу за видання їх» [3, с. 452]. У виданні «Українська Загальна Енциклопедія: Книга Знання», здійсненому на початку 1930-х рр. на українських землях, які перебували у складі Польщі, вказувалось, що досліднику належали «розвідки з укр. історії, археології та генеалогії» [32].

У 1903 р. в енциклопедії, яка вийшла за редакцією С. Южакова, Григорія Милорадовича вперше було названо істориком [15]. Згодом ця традиція була продовжена в енциклопедичних виданнях, здійснених українською діаспорою. Зокрема, в «Енциклопедії українознавства», яка побачила світ у 1962 р., у біографічній замітці він значився як «історик і генеалог» [36]. Енциклопедичні видання незалежної України також ідентифікують Г. О. Милорадовича як історика [10].

Тож загалом протягом останніх десятиліть життя Григорія Милорадовича та його науковий доробок з генеалогії стали активно вивчатись, але наразі ще залишається низка аспектів, що потребують більш ретельного спеціального дослідження.

Мета дослідження.

Проаналізувати науковий доробок Г. О. Милорадовича в галузі української генеалогії; з'ясувати значення його праць для становлення й розвитку наукового вивчення сімейної історії протягом другої половини XIX – початку XX ст.

Виклад основного матеріалу.

Серед досить широкого і представницького кола любителів історії та науковців, які вивчали родоводи протягом другої половини XIX ст. на території України, особа Г. О. Милорадовича стоїть трохи осторонь. Пояснюється це досить просто: Григорій Олександрович сам був представником тієї соціальної верстви, про яку й писав, а це дозволяло йому висвітлювати окремі біографічні та генеалогічні сюжети ніби «із середини». Перед тим, як перейти до аналізу генеалогічного доробку Г. О. Милорадовича, стисло висвітлимо його життєвий шлях.

Григорій Олександрович Милорадович народився 24 вересня 1839 р. у Чернігові. Він походив із сербського роду, представники якого ще на початку XVIII ст. перебрались до Російської імперії в пошуках кращої долі [11]. Його батько Олександр Григорович Милорадович (27.08.1793 – 21.02.1868) на той час уже був фігурою досить помітною і вельми впливовою на Чернігівщині: протягом 1833-1842 рр. він виконував обов'язки почесного попечителя Чернігівської губернської гімназії, а з 1838 р. був членом Чернігівського Тюремного комітету [33, с. 532]. За таких обставин не викликає здивування той факт, що перші дитячі роки майбутнього дослідника пройшли в Чернігові та Києві, де його родина мешкала певний час. Уже в 1845 р. шестирічний Григорій був пожалуваний

у пажі. У 1846-1847 рр. він більше року провів за кордоном, а після повернення разом із батьками перебрався до Петербурга (родина проводила там кожну зиму, повертаючись лише на літо та осінь у власні маєтки), де навчався в приватних пансіонах та Пажеському корпусі [10, с. 660; 28, с. 2-3].

У 1857 р. Г. О. Милорадович вступив на військову службу в чині корнета у Кавалергардський полк. Протягом служби він досить успішно просувався відповідно до табеля про ранги: 1859 р. – поручик, 1862 р. – штабс-ротмістр, 1865 р. – ротмістр, 1867 р. – полковник, протягом 1871-1878 рр. – флігель-ад'ютант, з 1878 р. – генерал-майор, а з 1888 р. – генерал-лейтенант [29, с. 17; 33, с. 539-540]. Крім того, у 1873 р. імператор Олександр II надав йому графський титул із правом передання його старшому синові [28, с. 25].

Протягом 1881-1890 рр. граф Г. О. Милорадович був прикомандированим до Міністерства внутрішніх справ, а в лютому 1898 р. став членом Ради Міністерства землеробства та державних маєтностей. Як досить великий землевласник та відома майже на всій Чернігівщині людина, він привернув до себе увагу місцевого дворянства, що в 1890 р. обрало його Чернігівським губернським ватажком дворянства (займав цю посаду до 1896 р.) [6, с. 330]. Приблизно в той самий час його дружину Ольгу Кирилівну Милорадович (уроджена Катеринич) обрали головою Чернігівського благодійного товариства та дамського відділення Червоного Хреста у Чернігові, але вона відмовилась від цих двох посад і натомість стала Почесною попечителькою Чернігівської жіночої гімназії й головою Товариства допомоги бідним ученицям Чернігівської жіночої гімназії [28, с. 34-35].

Вдала військова кар'єра й активна громадська позиція Григорія Олександровича жодним чином не заважали йому займатись дослідницькою діяльністю, зокрема в галузях генеалогії, біографістики та геральдики. Скажімо, його перші праці «Биографические очерки замечательных Милорадовичей», «Сфрагистическая заметка о гербе Полуботков», «Указание биографических сведений о замечательных людях Малороссии» та ін. побачили світ ще в другій половині 1850-х рр. на сторінках «Чернігівських губернських відомостей» [20; 30; 31]. Тож уже на початку власного творчого шляху Г. Милорадович активно досліджував історію власної сім'ї, чому значною мірою посприяв багатий фамільний архів, до якого входили успадковані ним різноманітні документи Полуботків, Чарнишів, Туманських, Скоропадських, Лашкевичів та інших родин, а також періодичні видання, листування, судові акти [7].

Праці Григорія Милорадовича, які стосувались генеалогічних аспектів і з'явилися друком протягом 1860-1890 рр., умовно можна поділити на дві групи: біографічні нариси і власне генеалогічні дослідження. Серед праць про окремих

історичних персонажів, на нашу думку, на найбільшу увагу заслуговують ті, де йдеться про його предків. Зокрема, це: «Алексей Григорьевич Милорадович. Материалы для истории лейб-гвардии Семеновского полка» [17], «Андрей Степанович Милорадович. Биографический очерк» [19], «Граф Михаил Андреевич Милорадович» [21]. Крім викладення основних біографічних відомостей, у них присутня також певна інформація про їх родовід, що було досить незвичним для подібних досліджень того часу.

Подібною, але у той самий час абсолютно самотньою, є його автобіографія з оригінальною назвою «Сказания о роде дворян и графов Милорадовичей» [28]. На сторінках цього твору, який з'явився окремим відбитком у Санкт-Петербурзі в 1894 р., автор подав деякі відомості про своїх батьків Олександра Григоровича та Софію Григорівну Милорадовичів; інформацію про представників інших старшинських сімей, які мали родинні зв'язки з Милорадовичами (наприклад, про весілля Василя Аркадійовича Кочубея та Наталії Петрівни Салтикової, яке відвідав цесаревич – майбутній імператор Олександр II); відзначив де і коли народились його діти та хто їх хрестив. Проте уважний аналіз цієї роботи змушує звернути увагу на один досить дивний момент: подаючи відомості про власну дружину Ольгу Кирилівну, Григорій Милорадович жодним словом не згадав про те, що це був вже його другий шлюб [28, с. 34-35]. Першою ж його дружиною протягом 1878-1884 рр. була Віра Миколаївна Шабельська, яка після розлучення з ним вийшла заміж вдруге за Бориса В'ячеславовича Шидловського, разом із ним заснувала Ніколо-Тихвінський П'ятницький жіночий монастир (нині територія селища міського типу П'ятницького Волоконівського району Білгородської області Російської Федерації). Однак, згодом цей союз також розпався, і в 1899 р. вона стала монахиною під ім'ям Валентина [33, с. 540]. Чому так сталося, наразі невідомо і можна лише припускати, що причиною цього стала відсутність дітей у їхньому шлюбі. Такий момент у праці досить шанованого дослідника генеалогії, який ставив собі за мету якомога повніше подавати відомості про власних героїв, все ж викликає здивування. Проте, для сучасних дослідників доробку Г. О. Милорадовича ця робота найбільш цікава тим, що вкінці неї подано «можливо повний бібліографічний перелік літературних праць» за 1855-1893 рр., де вказані їх назви за роками, місця видання, видавництва, кількість сторінок, а для періодичних видань навіть номери випусків [28, с. 35-44].

До другої групи праць Г. О. Милорадовича, тобто суто генеалогічних досліджень, належать, у першу чергу, розвідки з генеалогії власної родини. Так, у 1871 р. перша досить ґрунтовна публікація дослідника «О роде дворян и графа Милорадовича», яка окрім родовідної (у ній виокремлено 9 колін), містила відомості про походження та

вихід родини з Балкан, біографічні нариси про 12 представників роду чоловічої статі та фрагментарну інформацію ще про двох осіб (прописано було лише прізвище, ім'я, по батькові та подано 1-2 речення про кожного з них) [23]. Життєписи значно відрізняються один від одного за обсягом тексту (від 0,5 до 5 друкованих сторінок), змістовністю, кількістю та різноманітністю документів із сімейного архіву, уміщених практично після кожної біографії (листи, жалувані грамоти, гетьманські універсали, подорожні, патенти на чини, імператорські укази, атестати тощо). При цьому документи вводились до наукового обігу вперше.

Олександр Лазаревський у 1884 р. на сторінках журналу «Киевская старина» умістив рецензію на цю працю Григорія Милорадовича, в якій досить схвально оцінив подання інформації та підбірку документів, жалкуючи лише про те, що таким чином була оприлюднена лише частина матеріалів родинного архіву, а особливо тих, що належать до XVI ст. [12]

Усвідомлюючи, що під час подальшої роботи з архівними матеріалами з'являться нові дані, протягом 1879-1880 рр. Григорій Милорадович продовжив узагальнювати і друкувати матеріали з історії власної родини: двічі (у Санкт-Петербурзі та Кам'янець-Подільському) публікувалась його робота під назвою «Родословная графов и дворян Милорадовичей», а третє видання, яке вийшло друком у 1890 р. в Чернігові, вже містило численні доповнення. Крім того, протягом 1886-1903 рр. Г. О. Милорадович публікував фактично щорічне періодичне видання «Родословная дворянской, княжеской и графской фамилии Милорадовичей» (з 1891 р. – «Родословная графа Милорадовича»), яке сучасна українська дослідниця Ольга Коваленко цілком слушно схарактеризувала як абсолютно «безпрецедентне» [9, с. 109].

Аналізуючи весь доробок дослідника, можна помітити, як поступово розширювалось коло його зацікавлень. Наприклад, якщо протягом 1850-1860 рр. більшість його праць були присвячені представникам родини Милорадовичів, то вже починаючи з 1870 р. з'являються його дослідження про Полуботків, Кочубеїв, Туманських. Серед них, зокрема, нариси «Родословная дворян и князей Кочубеев» [25], «О роде дворян Полуботок» [24]. Вони згодом були покладені в основу книги «Малороссийское дворянство», яка вийшла у світ в 1890 р. Тут на 62 аркушах уміщено 20 родоводів, кожен із яких включав родовідний розпис і стислу історію роду [22].

Виконуючи обов'язки Чернігівського губерньського ватажка дворянства, протягом першої половини 1890-х рр., Г. О. Милорадович займався систематизацією джерел та інформації з генеалогії місцевого дворянства. Першим вагомим результатом такої діяльності став «Алфавитный список дворянских родов Черниговской губернии, внесенных в дворянскую книгу, разделенную

на шесть частей» [18]. Праця стала своєрідною основою для двотомного видання «Родословная книга дворянства Черниговской губернии», надрукованого в 1901 р. у Санкт-Петербурзі [26; 27]. У ній були вміщені відомості про понад 1,8 тис. дворянських родів, які переважно походили з козацької старшини. І хоча дехто з істориків вже тоді наголошував на тому, що подані в ній відомості далеко не повні, не варто забувати слова самого автора у передмові, де він наголосив, що це видання містить перший досвід подібного дослідження і покликане, зокрема, консолідувати розрізнені сили цієї верстви для виходу на шлях формування єдиної національної самосвідомості [26, с. I-IV]. Зовсім не випадково в четвертому томі «Сборника биографий кавалергардов» (1908 р.), який з'явився завдяки С. О. Панчулідзеву, у біографічній замітці про Г. О. Милорадовича зазначалося, що «Родословная книга дворянства Черниговской губернии» – «перша праця в Росії, де описані роди усіх дворян однієї губернії» [40].

Завершаючи аналіз наукового доробку графа Г. Милорадовича в галузі генеалогії, хотілося б сказати ще декілька слів про одну з його праць, яка безпосередньо не стосується цього напряму, але може слугувати своєрідним доповненням до біографій представників українських старшинських і дворянських родів. Мова йде про працю, яка вперше з'явилася друком у 1886 р., але пізніше була доопрацьована та перевидана під назвою «Список лиц Свиты Их Величеств с царствования Императора Петра по 1891 г. по старшинству для назначения, дополнения и перемены к изданию 1886 года» [29].

Григорій Олександрович Милорадович помер 13 серпня 1905 р. у Любечі та був похований у фамільному склепі в чернігівському Троїцькому соборі. Син дослідника, Олександр Григорович Милорадович (1886-1953), який закінчив Пажевський корпус, під час російсько-японської війни 1904-1905 рр. як доброволець перебував у складі

1-ї сотні 1-го Нерчинського полку Забайкальського козацького війська та за проявлену сміливість був відзначений військовими орденами св. Георгія 4-го та 3-го ступенів [14, с. VII]. Після жовтневої революції 1917 р. разом із матір'ю та сестрою він виїхав до Франції, де й проживав до кінця життя. На превеликий жаль, ця гілка роду Милорадовичів по чоловічій лінії згасла на початку 1950-х р., оскільки О. Г. Милорадович не залишив по собі нащадків.

Висновки.

Як доволі типовий представник українського дворянства Лівобережної України, завдяки власному розуму, особистим якостям і здібностям, певній людській вдачі Г. О. Милорадович зробив досить успішну кар'єру, що значно посприяло розвитку його захоплення генеалогією та краєзнавством. Критичний підхід до опрацьовуваних джерел, уважність під час зіставлення інформаційних даних, уміння якісно систематизувати отримані результати дозволили йому ще за життя увійти до когорти найкращих фахівців із сімейної історії та стати в один ряд із О. М. Лазаревським та В. Л. Модзалевським.

Публікації Григорія Милорадовича, у яких йому вдалося поєднати і тісно переплести відомості з генеалогії та історичної біографістики з елементами геральдики, археографії і соціально-станової історії, не втратили своєї актуальності й у ХХІ ст., коли формуються нові тенденції в напрямках розвитку вивчення родинної історії та переосмислюється її значення для української нації. Більше того, соціокультурні посилюють історика про любов до минулого власної родини та необхідність знання власного походження для кращого формування моральних якостей особистості отримали відгук у новому поколінні сучасних дослідників, які стали на шлях модернізації науково-дослідного процесу в рамках генеалогії як спеціальної історичної дисципліни з широким колом її міжпредметних зав'язків.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Блакитний М. Офіцери колишньої російської імперської армії, поховані у Чернігові (1900-1918 рр.) / М. Блакитний // Сіверянський літопис. – 2011. – № 3. – С. 65-75.
2. Блакитний М. Участь мешканців Чернігівської губернії у бойових діях під час російсько-турецької війни 1877-1878 рр. / М. Блакитний // Сіверянський літопис. – 2013. – № 2. – С. 126-134.
3. Брайловский С. Рец.: Милорадович Г. А. Письма Василия Ивановича Туманского и неизданные его стихотворения. Чернигов, 1891 / С. Брайловский // Журнал Министерства Народного просвещения. – 1891. – С. 446-453.
4. Граф Г. А. Милорадович (Некролог) // Черниговские губернские ведомости. – 1905. – № 179. – Часть неофициальная. С. 1.
5. Граф Григорий Александрович Милорадович (Черниговский губернский предводитель дворянства) // Черниговские губернские ведомости. – 1894. – № 252. – Часть неофициальная. С. 2 – 3.
6. Губернии Российской империи. История и руководители. 1708-1917. – М.: Объединённая редакция МВД России, 2003. – 480 с.
7. Коваленко О. Б. Праця П. К. Федоренка «Архів Милорадовичів» / О. Б. Коваленко // Студії з архівної справи та документознавства. – Київ, 1998. – Т. 3. – С. 150-154.
8. Коваленко О. О. Григорій Милорадович і журнал «Киевская старина» / О. О. Коваленко // Сіверянський літопис. – 2007. – № 6. – С. 147-152.

9. Коваленко О. О. Історико-генеалогічні студії Г. О. Милорадовича / О. О. Коваленко // Ніжинська старовина. – 2013. – № 16. – С. 106-115.
10. Коваленко О. О. Милорадович Григорій Олександрович / О. О. Коваленко // Енциклопедія історії України. – Київ, 2009. – Т. 6. – С. 660.
11. Лазаревский А. Люди Старой Малороссии. 2. Милорадовичи / А. Лазаревский // Киевская старина. – 1882. – № 3. – С. 479-498.
12. Лазаревский А. Рец.: [Милорадович Г. А.] О роде дворян и графов Милорадовичей. К., 1871. 157 с.; Сказание о роде дворян и графов Милорадовичей. К., 1884. 131 с. / А. Лазаревский // Киевская старина. – 1884. – № 10. – С. 331-332.
13. Лисяк-Рудницький І. Консерватизм / І. Лисяк-Рудницький // Історичні есе. – Київ: Основи, 1994. – Т. 2. – С. 125-129.
14. Маковкин А. Е. 1-й Нерчинский полк Забайкальского казачьего войска. 1898-1906 гг. Исторический очерк / А. Е. Маковкин. – СПб., 1907.
15. Милорадович Григорій Олександрович // Большая энциклопедия: Словарь общедоступных сведений по всем отраслям знания / под ред. С. Н. Южакова: в 20 т. – СПб.: Изд-во т-во «Просвещение». 1903. – Т. 13 (Меланезийцы – Нерчинский завод). – С. 162.
16. Милорадович Григорій Олександрович // Энциклопедический словарь / [издатели Ф. А. Брокгауз, И. А. Ефрон]. – СПб., 1896. – Т. XIX. – С. 310.
17. Милорадович Г. А. Алексей Григорьевич Милорадович. Материалы для истории лейб-гвардии Семеновского полка / Г. А. Милорадович. – СПб.: Типография В. С. Балашева, 1877.
18. Милорадович Г. А. Алфавитный список дворянских родов Черниговской губернии, внесенных в дворянскую книгу, разделенную на шесть частей / Г. А. Милорадович. – Чернигов: Типография Губернского правления, 1890.
19. Милорадович Г. А. Андрей Степанович Милорадович. Биографический очерк / Г. А. Милорадович. – Чернигов: Типография Губернского правления, 1885. 50 с.
20. Милорадович Г. А. Биографические очерки замечательных Милорадовичей / Г. А. Милорадович // Черниговские губернские ведомости. – 1856. – № 32, 33, 34.
21. Милорадович Г. А. Граф Михаил Андреевич Милорадович / Г. А. Милорадович. – СПб.: Типография Высочайше утвержденного Товарищества «Общественная польза», 1895.
22. Милорадович Г. А. Малороссийское дворянство / Г. А. Милорадович. – Чернигов: Типография Губернского правления, 1890.
23. Милорадович Г. А. О роде дворян и графа Милорадович / Г. А. Милорадович. – Киев: Тип. М. П. Фрица, 1871.
24. Милорадович Г. А. О роде дворян Полуботков / Г. А. Милорадович. – Киев: В Типографии И. и А. Давиденко, аренд. С. Кульженко и В. Давиденко, 1870.
25. Милорадович Г. А. Родословная дворян и князей Кочубеев / Г. А. Милорадович // Киевская старина. – 1888. – № 8. – Отд. 3. – С. 46-50.
26. Милорадович Г. А. Родословная книга Черниговского дворянства / Г. А. Милорадович. – СПб: Санкт-Петербургская Губернская типография, 1901. – Т. 1.
27. Милорадович Г. А. Родословная книга Черниговского дворянства / Г. А. Милорадович. – СПб: Санкт-Петербургская Губернская типография, 1901. – Т. 2.
28. Милорадович Г. А. Сказания о роде дворян и графов Милорадовичей / Г. А. Милорадович. – СПб.: Типография В. С. Балашева и К°, 1894.
29. Милорадович Г. А. Список лиц Свиты Их Величеств с царствования Императора Петра по 1891 г. по старшинству для назначения, дополнения и перемены к изданию 1886 года / Г. А. Милорадович. – Чернигов, 1891.
30. Милорадович Г. А. Сфрагистическая заметка о гербе Полуботков / Г. А. Милорадович // Черниговские губернские ведомости. – 1858. – № 9. – Часть неофициальная. С. 77-78.
31. Милорадович Г. А. Указание биографических сведений о замечательных людях Малороссии / Г. А. Милорадович // Черниговские губернские ведомости. – 1858. – № 36; 1859. – № 20, 21; 1860. – № 11.
32. Милорадовичі // Українська Загальна Енциклопедія: Книга Знання: в 3-х т. / під гол. ред. І. Раковського. – Львів; Станіславів; Коломия: Рідна школа. 1930-1933. – Т. 2-3 – 703 с.
33. Модзалевский В. Малороссийский родословник / В. Модзалевский. – Киев, 1912. – Т. 3. – С. 513-546.
34. Моргун О. Українські діячі в земствах / О. Моргун // Український історик. – 1969. – № 1-3 – С. 56-64.
35. Нестор русского дворянства (Памяти графа Г. А. Милорадовича) // Черниговские губернские ведомости. – 1905. – № 188. – Часть неофициальная. С. 2.
36. Оглоблин О. Милорадович Григорій / О. Оглоблин // Енциклопедія українознавства: Словникова частина. – Париж; Нью-Йорк, 1962. – Т. 4. – С. 15-34.
37. Палієнко М. «Киевская старина» у громадському та науковому житті України (кінець XIX – початок XX ст.) / М. Палієнко. Київ: Темпора, 2005. – С. 287-288.
38. Памяти графа Григория Александровича Милорадовича // Черниговские губернские ведомости. – 1905. – № 201. – Часть неофициальная. С. 2.
39. Савелов Л. Граф Григорий Александрович Милорадович / Л. Савелов // Летопись Историко-родословного общества в Москве. – 1905. – № 4. – С. 7-9.
40. Сборник биографий кавалергардов. [1724-1899]: По случаю столетнего юбилея Кавалергардского Её Величества государыни Императрицы Марии Федоровны полка / сост. под ред. С. Панчулидзева. – СПб.: Экспедиция заготовления государственных бумаг, 1908. – Т. 4 (1826-1908).

REFERENCES

1. Blakytyny, M. (2011). Oficery kolyshn'oyi rosiys'koyi impers'koyi armiyi, pokhovani u Chernighovi (1900-1918 rr.) [The officers of the former Russian imperial army buried in Chernihiv (1900-1918)]. *Siversian chronicle*, 3, 65-75 [in Ukrainian].
2. Blakytyny, M. (2013). Uchast' meshkanciv Chernighivs'koyi ghuberniyi u boyovykh diyakh pid chas rosiys'kotreuc'koyi viyny 1877-1878 rr. [Participation of residents of Chernihiv province in hostilities during the Russian-Turkish war of 1877-1878]. *Siveryans'kyi litopys*, 2, 126-134 [in Ukrainian].
3. Brailovskiy, S. (1891). Retc.: Miloradovich G. A. Pis'ma Vasiliya Ivanovicha Tumanskogo i neizdannye ego stikhotvoreniya. Chernigov, 1891 [Letters from Vasily Ivanovich Tumansky and his unreleased poems. Chernigov, 1891]. *Zhurnal Ministerstva Narodnogo prosveshcheniya*, 446-453 [in Russian].
4. Graf G. A. Miloradovich (Nekrolog) (1905) [Count G. A. Miloradovich (Obituary)]. *Chernigovskie gubernskie vedomosti*. 179, *Chast' neofitcialnaya*, 1 [in Russian].
5. Graf G. A. Miloradovich (Chernigovskiy gubernskiy predvoditel' dvoryanstva), 1894 [Count Grigoriy Aleksandrovich Miloradovich (Chernigov Province Leader of the Nobility)]. *Chernigovskie gubernskie vedomosti*. 252, *Chast' neofitcialnaya*, 2 – 3 (in Russian).
6. Gubernii Rossiyskoy imperii. Istoriya i rukovoditeli. 1708 – 1917., 2003 [Province of the Russian Empire. History and leaders. 1708 – 1917]. Moscow: Ob'edinennaya redaktsiya MVD Rossii [in Russian].
7. Kovalenko, O. B., (1998). Pracya P. K. Fedorenka «Arkhiv Myloradovykh» [The work of P. K. Fedorenko «Archive of Miloradovich»]. *Studiyi z arkhivnoyi spravy ta dokumentoznavstva*. Vol. 3, 150 – 154 [in Ukrainian].
8. Kovalenko, O. O. (2007). Ghryghoriy Myloradovykh i zhurnal «Kiyevskaya starina» [Gregory Miloradovich and the magazine «Kievian antiquities»]. *Siveryans'kyi litopys*, 6, 147 – 152 [in Ukrainian].
9. Kovalenko, O. O. (2013). Istoryko-ghenealoghichni studiyi G. O. Myloradovycha [G. O. Miloradovich's historical-genealogical studios]. *Nizhyns'ka starovyna*, 16(19), 106 – 115 [in Ukrainian].
10. Kovalenko, O. O. (2009). Myloradovykh Ghryghoriy Oleksandrovych [Myloradovich Grigoriy Alexandrovich]. *Encyklopediya istoriyi Ukrayiny*, Vol. 6, 660 [in Ukrainian].
11. Lazarevskiy, A. (1882). Lyudi Staroy Malorossii. 2. Miloradovichi [People of Old Little Russia. 2. Miloradovich]. *Kiyevskaya starina*, 3, 479 – 498 [in Russian].
12. Lazarevskiy, A. (1884). Review: [Miloradovich G. A.] O rode dvoryan i grafov Miloradovichyey. K., 1871. 157 s.; Skazanie o rode dvoryan i grafov Miloradovichyey. K., 1884. 131 s. [About a kind of nobles and counts Miloradovich. K., 1871. 157 p.; A tale of the kind of nobles and counts of Miloradovichs. K., 1884. 131 p.]. *Kiyevskaya starina*. 10, 331 – 332 [in Russian].
13. Lysyak-Rudnyk'kyi, I. (1994). Konservatyzm [Conservatism]. *Istorychni ese*, (Vol. 2), (pp. 125 – 129). Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].
14. Makovkin, A. E. (1907). *I-i Nerchinskyy polk Zabajkalskogo kazachego voyska. 1898 – 1906 gg. Istoricheskiy ocherk [Ist Nerchinskyy regiment of Trans-Baikal Cossack army. 1898 – 1906. Historical essay]*. SPb. [in Russian].
15. Miloradovich Grigoriy Aleksandrovich (1903). *Bolshaya entsiklopediya: Slovar obshchedostupnykh svedeniy po vsem otraslyam znaniya* (Ed. S. N. Yuzhakova), (Vol. 13 (Melaneziytsy – Nerchinskyy zavod)), (pp. 162). Spb: Izd-vo t-vo «Prosveshchenie» [in Russian].
16. Miloradovich Grigoriy Aleksandrovich, (1896). *Entsiklopedicheskiy slovar* (Eds. F. A. Brokgauz, I. A. Efron), (Vol. XIX), (pp. 310). SPb. [in Russian].
17. Miloradovich, G. A. (1877). *Aleksey Grigor'evich Miloradovich. Materialy dlya istorii leib-gvardii Semenovskogo polka [Alexey Grigorievich Miloradovich. Materials for the history of the Life Guards of the Semyonovsky Regiment]*. SPb: Tipografiya V. S. Balasheva [in Russian].
18. Miloradovich, G. A. (1890). *Alfavitnyy spisok dvoryanskikh rodov Chernigovskoy gubernii, vnesennykh v dvoryanskuyu knigu, razdelennuyu na shest' chastey [An alphabetical list of noble families of the Chernigov province, included in the noble book, divided into six parts]*. Chernigov: Tipografiya Gubernskogo pravleniya [in Russian].
19. Miloradovich, G. A. (1885). *Andrey Stepanovich Miloradovich. Biograficheskiy ocherk [Andrey Stepanovich Miloradovich. Biographical sketch]*. Chernigov: Tipografiya Gubernskogo pravleniya [in Russian].
20. Miloradovich, G. A. (1856). Biograficheskie ocherki zamechatelnykh Miloradovichyey [Biographical sketches of the remarkable Miloradovichs]. *Chernigovskie gubernskie vedomosti*, 32, 33, 34 (in Russian).
21. Miloradovich, G. A. (1895). *Graf Mikhail Andreevich Miloradovich [Count Mikhail Andreevich Miloradovich]*. SPb.: Tipografiya Vysochaishe utverzhennogo Tovarishchestva «Obshchestvennaya polza» [in Russian].
22. Miloradovich, G. A. (1890). Malorossiyskoe dvoryanstvo [The Little Russian Nobility]. Chernigov: Tipografiya Gubernskogo pravleniya [in Russian].
23. Miloradovich, G. A. (1871). O rode dvoryan i grafa Miloradovich [About the nobility and the Count Miloradovich]. Kiev: Tip. M. P. Fritca [in Russian].
24. Miloradovich, G. A. (1870). *O rode dvoryan Polubotok [About the nobility family Polubotok]*. Kiev: Tipografia I. i A. Davidenko [in Russian].
25. Miloradovich, G. A. (1888). Rodoslovnaya dvoryan i knyazey Kochubeev [Family tree of noblemen and princes Kochubeev]. *Kiyevskaya starina*. 8, *Otd. 3*, 46 – 50 (in Russian).
26. Miloradovich, G. A. (1901). *Rodoslovnaya kniga Chernigovskogo dvoryanstva [Family tree book of the Chernigov nobility]*, (Vol. 1). SPb.: Sankt-Peterburgskaya Gubernskaya tipografiya [in Russian].
27. Miloradovich, G. A. (1901). *Rodoslovnaya kniga Chernigovskogo dvoryanstva [Family tree book of the Chernigov nobility]*. (Vol. 2). SPb.: Sankt-Peterburgskaya Gubernskaya tipografiya [in Russian].

28. Miloradovich, G. A. (1894). *Skazaniya o rode dvoryan i grafov Miloradovichey [Tales of a kind of nobles and counts of Miloradovichs]*. SPb.: Tipografiya V. S. Balasheva i Ko. [in Russian]
29. Miloradovich, G. A. (1891). *Spisok litc Svity Ikh Velichestv s tcarstvovaniya Imperatora Petra po 1891 g. po starshinstvu dlya naznacheniya, dopolneniya i peremeny k izdaniyu 1886 goda [The list of persons of the Formation of Their Majesties from the reign of Emperor Peter to 1891 by seniority for appointment, addition and change to the edition of 1886]*. Chernigov [in Russian].
30. Miloradovich, G. A. (1858). Sfragisticheskaya zametka o gerbe Polubotkov [Sfragistic note about the coat of arms Polubotkov]. *Chernigovskie gubernskie vedomosti*, 9, 77 – 78 [in Russian].
31. Miloradovich, G. A. (1858, 1859, 1860). Ukazanie biograficheskikh svedeniy o zamechatelnykh lyudyakh Malorossii [Specification of biographical information about the remarkable people of Little Russia]. *Chernigovskie gubernskie vedomosti*. 36 (1858); 20, 21 (1859); 11 (1860) [in Russian].
32. Myloradovychi, (1930 – 1933). *Ukrayins'ka Zagal'na Encyklopediya: Knygha Znannya. V 3-kh t.*, (Ed. I. Rakovs'kyi), (Vol. 2), (pp. 453). L'viv, Stanislaviv, Kolomyia. Stovp: Ridna shkola. (in Ukrainian).
33. Modzalevskiy, V. (1912). *Malorossiiskiy rodoslovnik [Malorossiysky book of genealogical records]*, (Vol. 3), (pp. 513-546). Kiev [in Russian].
34. Morhun, O. (1969). *Ukrayins'ki diyachi v zemstvakh [Ukrainian figures in zemstvos]*. *Ukrayins'kyi istoryk*. 1 – 3 (21 – 23), 56 – 64 [in Ukrainian].
35. Nestor russkogo dvoryanstva (Pamyati grafa G. A. Miloradovicha) [Nestor of the Russian nobility (In memory of Count G. A. Miloradovich)] (1905). *Chernigovskie gubernskie vedomosti*, 188, 2 [in Russian].
36. Oghloblyn, O. (1962). Myloradovych Ghryghoriy [Miloradovich Grigory]. *Encyklopediya ukrayinoznavstva: Slovnykova chastyna*, (Vol. 4), (pp. 1534). Paris, NY. [in Ukrainian].
37. Paliyenko, M. (2005). «Kiyevskaya starina» u ghromads'komu ta naukovomu zhytti Ukrayiny (kinec' XIX – pochatok XX st.) [«Kievan antiquities» in the public and scientific life of Ukraine (the end of the XIX – early XX centuries)]. Kyiv: Tempora [in Ukrainian].
38. Pamyati grafa Grigoriya Aleksandrovicha Miloradovicha [In memory of Count Grigoriy Miloradovich] (1905). *Chernigovskie gubernskie vedomosti*, 201, 2 [in Russian].
39. Savelov, L. (1905). Graf Grigoriy Aleksandrovich Miloradovich [Count Grigoriy Aleksandrovich Miloradovich]. *Letopis' Istoriko-rodoslovnogo obshchestva v Moskve*, 4, 7-9 [in Russian].
40. *Sbornik biografiy kavalergardov. [1724 – 1899]: Po sluchayu stoletnego yubileya Kavalergardskogo Ee Velichestva gosudaryni Imperatritcy Marii Fedorovny polka, 1908 [Collection of biographies of cavaliers. [1724 – 1899]: On the occasion of the centenary of the Cavalry of Her Majesty Empress Maria Feodorovna regiment]*. (1826 – 1908), (Ed. S. Panchulidzeva), (Vol. 4). SPb.: Ekspeditciya zagotovleniya gosudarstvennykh bumag [in Russian].

Колесник Оксана Сергіївна

Аспірантка

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
49010, м. Дніпро, пр. Гагаріна, 72

Kolesnyk Oksana

Postgraduate student

Oles Honchar Dnipro National University
72, Gagarin Av., Dnipro, 49010, Ukraine

ORCID: 0000-0001-6355-4922

Email: kolesnik1386@gmail.com

Цитування: Колесник О. С. Генеалогія українських козацько-старшинських родів у висвітленні Г. О. Милорадовича / О. С. Колесник // Науково-теоретичний альманах «Грані». – 2018. – Т. 21. – № 2. – С. 113-120.

Citation: Kolesnyk, O.S. (2018). Henealohiia ukrainskykh kozatsko-starshynskykh rodiv u vysvitlenni H. O. Myloradovycha [Genealogy of the Ukrainian Cossack-Seryshin families in the coverage of G.O. Miloradovich]. *Scientific and theoretical almanac «Grani»*, 21 (2), 113-120.